

Redogörelser från Arbets- och Referensgrupperna (ARG)

PERINATAL-ARG (Perinatalogi)

Ordförande: Ellika Andolf

Sekreterare: Anders Björklund

Perinatal-ARG har haft två välbesökta möten under året. Man har diskuterat uppdelning av Perinatal-ARG men medlemmarna vill hellre ha möjlighet att träffas tillsammans. Ev kommer subgrupper att bildas för utarbetande av PM och guidelines i olika frågor. Dessa skulle sedan kunna utvidgas till ARGrapporter. Utarbetande av guidelines har diskuterats mycket under mötena och om det är möjligt med nationella sådana och om ARG-rapporterna kunde vara grund för det.

ARG-rapporten om obstetriskt ultraljud utkom 2007. Perinatal asfyxi kom i ny upplaga våren 2008. Arbetet pågår men en rapport om mödrahälsovård och psykisk sjukdom under graviditet. Arbetet med kejsarsnitts-rapport går vidare. Majoriteten av alla bidrag är klara, fyra är nästan färdiga och ytterligare tre ligger hos författarna. Rapporten planeras vara färdig under 2008.

Referensgruppen för fosterövervakning har haft några telefonkonferenser under året. Medlemmar i Perinatal-ARG har deltagit i ett obstetriskt kvalitetssäkerhetsprojekt på initiativ av LÖF. Enkäter kommer att skickas till alla förlossningskliniker som vill delta om hur man säkerställas att vissa rutiner genomförs

Perinatal-ARG ordnade tillsammans med barnläkarna perinataldagarna i Stockholm 2007. Vid ett välbesökt möte ventilerades bla fosterillväxt i första trimestern, antenatal och postnatal screening och cp och låg födelsevikt.

Också perinataldagarna i Jönköping våren 2008 hade samlat många deltagare. Där fanns programpunkter om det nyfödda barnets hjärna, mödradepression och överburenhet samt workshops i känguruvård och patientsäkerhet.

MIG-ARG (Minimalinvasiv gynekologi)

Ordförande: P-G Larsson

Sekreterare: Katarina Englund

Under hösten 2007 och våren 2008 har MIG-ARG endast haft ett par möten. Inom gruppen har vi diskuterat den planerade rapporten i hysteroskopi. Diskussionen har handlat om innehåll, kapitel indelning och vilka som ska skriva resp del. Vi beräknar att komma igång med arbetet under hösten 2008.

INF-ARG (Obstetriska och gynekologiska infektioner)

Ordförande: Mats Bergström

Sekreterare: Ingrid Wikström

Inf-Arg har under året haft tre möten med fem-sex deltagare per möte.

Mats Bergström har deltagit vid utformningen av Stockholms läns landstings vårdprogram med behandlingsrekommendationer för gynekologiska infektioner. Han har också medverkat vid utformningen av Läkemiddelsverkets behandlingsrekommendationer för okomplicerad UVI.

Greta Edelstam har för Inf-Arg rapporterat om sina föreläsningar och kontakter med företrädare för sjukhushygien angående infektionsrisker vid vaginal

ultraljudsundersökning och hur dessa bäst kan förebyggas med speciell kondom. Inf-Arg har rekommenderat henne att i Stockholm driva frågan vidare inom SPESAK. Datainsamlingen i SPALP (spiral-salpingit)-studien har kompletterats men vi väntar fortfarande på data för kontrollmaterialet från Pär Sparén vid Medicinsk epidemiologi, KI. Inf-Arg har gett synpunkter på Socialstyrelsens remiss "Förslag till spårning av patientgrupper som erhållit blodtransfusion i Sverige före 1992". Torvald Ripa har för Inf-Arg berättat om detektivarbetet bakom upptäckten av en klamydiamutation i Sverige under 2006, då vissa kommersiella test inte fångade den nya mutanten. Karin Edgardh redovisade vid samma möte en studie på hur stor andel av proverna vid Sesam City i Stockholm som uppvisade den muterade klamydiabakterien. Mats Bergström har tillsammans med bl.a. P-G Larsson följt aktuella publikationer inom området Klamydiabehandling. Doxycyklin är fortfarande förstahandsvalet vid behandling av icke gravida, och vid graviditet rekommenderas ampicillin.

FARG (Familjeplanering)

Ordförande: Jan Brynhildsen
Sekreterare: Kristina Gemzell Danielsson

Under det gångna året har FARG haft två möten med ca 30 deltagare. Glädjande nog har flera nya medlemmar slutit upp under det senaste året.

I november avhölls ett Tvär-ARG möte tillsammans med Ton-ARG med fokus på familjeplanering, preventivmedel och reproduktiv hälsa ur ett ungdomsperspektiv. Ungdomssubventionen liksom högkostnadsskyddet diskuterades och båda grupperna var rörande överens om vikten av ett enhetligt, jämlikt system. Vidare diskuterades i ljuset av den nya sexualbrottslagen förhållningssätt till unga (<15år) som söker för preventivmedel.

Under det senaste året har nya alarmerande siffror kommit avseende den kraftiga ökningen av rapporterade klamydiafall. Likaså har de stigande aborttalen tilldragit sig stort intresse.

FIGO har genom sin ordförande (första kvinnliga FIGO presidenten!), Dorothy Shaw, äntligen kunnat lyfta frågan om "safe abortions". I samband med detta har man noterat att några tidigare "föregångsländer", däribland föga smickrande Sverige, trots goda förutsättningar har stigande eller höga aborttal. Detta har lett till att FIGO givit SFOG uppdraget att inventera abortsituationen och analysera bakgrunden till de stigande aborttalen samt att föreslå åtgärdsprogram. Uppgiften har delegerats till FARG och arbete pågår.

Statsmakterna har reagerat på liknande sätt och tillsatt en enmansutredare – Anders Milton. Anders M deltog vid senaste FARGmötet i maj och ytterligare kontakter har planerats under hösten.

TON-ARG (Tonårsgynekologi)

Ordförande: Lena Marions
Sekreterare: Karin Edgardh

TON-ARG har ca 50 medlemmar med olika yrkesinriktningar såsom gynekologer, dermatovenereologer, barnläkare, barnmorskor, kuratorer och psykologer. Gruppen har haft två möten i Stockholm under perioden, november 2007 samt april 2008.

Preventivmedel till unga

Under hösten 2007 hölls ett tvärarg-möte tillsammans med FARG och en stor gemensam fråga är ungdomssubventionen av hormonella preventivmedel. Den varierar över landet

och även mellan olika metoder vilket såväl TON-ARG som FARG tycker är mycket olyckligt.

En skrivelse är tidigare skickad till Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och det kan bli aktuellt med ytterligare påstötning.

En annan viktig fråga är omhändertagandet av unga som söker för abort och/eller preventivmedel. Det har visat sig att det föreligger stora variationer i landet avseende riktlinjer för omhändertagandet. På en del håll anmäler man regelmässigt till socialtjänsten om en flicka under 15 blir oönskat gravid och vissa mottagningar kräver intyg från vårdnadshavare för att unga flickor ska få hormonella preventivmedel förskrivna. En kartläggning av hur detta varierar i landet planeras.

För att underlätta för alla som arbetar med preventivmedel har TON-ARG beslutat att hos Läkemedelsverket efterfråga aktuell information på deras hemsida beträffande tillgängliga hormonella preventivmedel i landet. Vissa preventivmedel avregistreras och andra nyregistreras.

Ordförandena för TON-ARG och FARG deltog den 26 september 2007 i World Contraception Day (WCD) i Stockholm, som skall bli ett årligen återkommande evenemang med fokus på att öka preventivmedelsanvändningen och förebygga oönskade graviditeter och sexuellt överförda infektioner (STI). SFOG, RFSU och ESC är exempel på organisationer som stöder evenemanget som sponsras av ett läkemedelsföretag.

Klamydia

En fortsatt kraftig ökning av klamydia har noterats i hela landet och särskilt i ungdomsgruppen. Strategier för att förebygga spridningen av klamydia och andra sexuellt överförda infektioner är en fråga som ständigt är aktuell på TONARGs möten. Socialstyrelsen genomför just nu en utvärdering av initiativet "Klamydiamåndag" som genomförts sedan 2003 i Sverige med varierande utformning beroende på olika landsting.

Ungdomsmottagningar

De ekonomiska förutsättningarna för ungdomsmottagningarna skiljer sig åt över landet. I södra Sverige satsas för närvarande mer på att främja reproduktiv hälsa medan ungdomsmottagningarna i Stockholmsregionen upplever en tydlig minskning av resurserna. En fråga som TON-ARG arbetar aktivt med är önskemålet om en lagstadgad ungdomsmottagnings verksamhet liknande t.ex mödravården. I denna fråga samarbetar TON-ARG med LAFA (Landstinget Förebygger AIDS), RFSU och FSUM (Föreningen för Sveriges Ungdomsmottagningar).

FSUM är också engagerad i upprättandet av en webbplats för ungdomar en s.k virtuell ungdomsmottagning. 18.5 miljoner kronor har avsatts för detta arbete som utförs av Sjukvårdsrådgivningen men i nära samarbete med FSUM.

Cervix cancer prevention

HPV vaccination är en fråga som diskuterats mycket i TONARG. Gruppen anser att det vore önskvärt att vaccinationen införs i skolorna men tycker att även pojkar skulle vaccineras. Kondylom är oerhört vanligt som besöksorsak på ungdoms och STI-mottagningar.

TON-ARG har också till Socialstyrelsens expertgrupp framfört förslaget att eventuell "catch-up" vaccination av äldre ungdomar skulle kunna utföras på ungdomsmottagningar under förutsättning att nödvändiga resurser till mottagningarna medföljer.

UR-ARG (Urogynäkologi och vaginal kirurgi)

Ordförande: Maud Ankardahl

Sekreterare: Johan Skoglund

Arbetsgruppen har nu 27 registrerade medlemmar varvid ca hälften är aktiva. All korrespondens och hantering av medlemsuppgifter sker via hemsidan vilket är en klar förbättring jämfört med tidigare. Fem möten har avhållits under året.

Gregor Larsson avgick vid årsskiftet som sekreterare. Vi tackar Gregor för en mycket god insats och särskilt bör nämnas arbete med kvalitetsregister för inkontinens och prolaps samt prolapsboken. Ny på posten är Johan Skoglund. Vår ordförande, Maud Ankardal, har också aviserat sin avgång och valberedningen arbetar för att ny ordförande kan väljas vid årsskiftet.

Prolapsboken är nu färdig och kommer att gå i tryck inom en snar framtid. Under den senare delen av verksamhetsåret har fokus därför riktats mot framtida arbetsuppgifter.

Gynopregistret börjar nu leverera statistik och värdefulla insikter inom vårt område. Med registret som grund arbetar vi med att ta fram gemensamma kvalitetsparametrar i syfte att kunna definiera krav för "god urogynekologisk vård". Möjligen kan detta arbete utgöra basen för framtida guidelines.

En certifiering inom Urogynekologi har länge diskuterats och arbetsgruppen anser att tiden nu är mogen för att påbörja denna process.

C-ARG (Cervixcancerprevention)

Ordförande: Bengt Andrae
Sekreterare: Kristina Elfgren

C-ARG har under året arbetat intensivt med frågor som rör organisation och genomförande av cervixcancerpreventionen bland annat utifrån en nationell utvärdering av densamma.

Hösten inleddes med ett internat på Vår gård 17-18/10 2007. Här fördes intensiva diskussioner, kapitelansvariga utsågs och flera kapitel i den kommande ARG rapporten påbörjades liksom nya riktlinjer i arbetet med cervixcancerprevention.

30 januari 2008 ordnades i Stockholm i samarbete med styrgruppen för det Nationella kvalitetsregistret för Gynekologisk cellprovkontroll en hearing och diskussion om de nya föreslagna riktlinjerna med ett 30 tal särskilt inbjudna deltagare från olika delar av landet och cervixcancerpreventionskedjan.

18 april möte i C-ARG där föreslagna riktlinjer beslutades vad gäller HPV testningens roll i screeningprogrammet (se hemsidan).

30 maj arrangerades den 3e Nationella konferensen om cervixcancerprevention på Svenska Läkaresällskapet i SFOGs regi.

Under hösten hölls en SK kurs på Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge och under våren en efterutbildningskurs på Danderyds Sjukhus om utredning och behandling av dysplasi i cervix.

Vi gratulerar Björn Strander och Charlotte Hellsten som under året disputerat på intressanta avhandlingar inom C-ARGs ämnesområde.

Medlemmar i C-ARG har deltagit i socialstyrelsens expertgrupp för råd angående HPV vaccination samt i ett flertal grupper över hela landet som remissinstans i samma fråga.

Därutöver har flera medlemmar deltagit aktivt på den internationella HPV konferensen i Beijing i november 2007 och arbetar nu med att planera den 25e internationella HPV konferensen som kommer att hållas i Malmö i maj 2009.

POS-ARG (Psykosocial obstetrik och gynekologi samt sexologi)

Ordförande: Inga-Bodil Melinder

Sekreterare: Katri Nieminen

Arbetsgruppen för psykosocial obstetrik och gynekologi samt sexologi (POS-ARG) har haft ett vårmöte och ett höstmöte under år 2007 under ledning av ordförande Inga-Bodil Melinder och sekreterare Katri Nieminen. Gruppen har 45 medlemmar, på möten har deltagit 10-12 medlemmar.

Under vårmötet 080315 i Stockholm, diskuterades bl. a. formerna för arg gruppens framtida arbete. Gruppen har efter förfrågan från Mats Löfgren diskuterat frågorna i gyn op registret ur ett psykosocialt samt sexologiskt livskvalitets perspektiv. Vid rapportering från Etik arg mötet om fosterdiagnostik följde en livlig diskussion om vikten av adekvat information till blivande föräldrar.

Arbetet med ARG- rapporten om "Psykisk sjukdom under graviditet" har fortsatt och beräknas vara klar för Argus genomgång under hösten 2008.

POS-arg föreslog Lotti Helström som 2007 Berndt Kjessler-stipendiat.

Under höstmötet 071011 föreläste Henry Jablonsky, psykiater och psykonalytiker med mångårig erfarenhet om Balintgrupper om ämnet: Hur orkar vi läkare jobba med tunga, ofta svårt traumatiserade patienter? Efterföljande diskussion poängterade vikten av handledning till kollegor som handhar psykosocialt tunga patienter.

Frågan om en kurs i POS-frågor väcktes under 2007 för att föra vidare kompetens i psykosociala frågor. De nya ST utbildningsmål, som trädde i kraft fom 070701 ställer mycket konkreta krav på ST- utbildningen i dessa frågor. POS-arg har planerat en efterutbildningskurs i psykosocial obstetrik och gynekologi under våren 2009.

Gruppens medlemmar har bevakat internationella kongresser under 2007 bl.a. ISPOG i Japan och Världskongress i sexologi i Australien.

FERT-ARG (Ofrivillig barnlöshet)

Ordförande: Claes Gottlieb

Sekreterare: Margareta Fridström

Ordinarie möten:

2007 11 08, 2008 02 06, 2008 05 08 på Läkarsällskapet i Stockholm.

Arbetet under året har fortsatt fokuserat kring:

- ny ARG-rapport. Kapitelskrivandet är i slutfasen och redigering och sammanställning är påbörjat och torde fortgå under hösten.

- det 2-åriga efterutbildningsprogrammet i reproduktionsmedicin är accepterat av SFOG och några specialistkollegor har redan påbörjat utbildningen.
- en 1-årig utbildning i andrologi är under planering. Den ska vara tillgänglig för bl a urologer, gynekologer, endokrinologer.

Varia

- fortsatta diskussioner kring kvalitetskraven gällande hantering av celler och vävnader. Lag tagen 1/7 2008, Socialstyrelsen skriver på föreskrifter, ger konsekvenser för alla landets IVF-kliniker.
- etiska diskussioner om läkarens dilemma rörande bl a medicinsk indikation kontra landstingens regelverk; läkarnas deltagande i "reproduktionsturism" då patienter gör behandlingar utomlands som ej är tillåtna i Sverige; utvidgade indikationer för behandling
- planering av Berzeliussymposium

ENDOKRIN-ARG (Endokrinologi)

Ordförande: Angelica Lindén-Hirschberg

Sekreterare: Eva Innala

Möten:

Under hösten 2007 och våren 2008 har gruppen haft tre möten på Svenska Läkaresällskapet i Stockholm, i september och december 2007 samt i april 2008. Endokrin-Arg har drygt 60 medlemmar och 20-30 deltagare har kommit till våra möten. Dessutom har vi haft några extra möten i mindre grupp som berört Arg-rapporten om polycystiskt ovarialsyndrom (PCOS) samt HUBBE-studien (Hur Utsätts Bäst Behandling med Estrogen-gestagen).

Verksamhet:

Endokrin-Arg har under det senaste året slutfört en Arg-rapport om PCOS som nu är under tryckning. Tretton författare har bidraget till rapporten. Arbetsgruppen har erhållit ekonomiskt stöd från Stiftelsen för utbildning och utveckling inom obstetrik och gynekologi för detta ändamål. Syftet med Arg-rapporten är att ge en aktuell översikt av kunskapsläget om PCOS eftersom mycket nytt har hänt under de senaste åren. Nya diagnoskriterier har bland annat inneburit konsekvenser för utredning och behandling av PCOS. Olika behandlings-rekommendationer har framtagits utifrån ett evidensbaserat arbetssätt. I rapporten finns även förslag på en patientinformation som kan laddas ned från SFOGs hemsida.

Många medlemmar ur Endokrin-Arg har medverkat i HUBBE-studien som går ut på att undersöka om nedtrappning av kombinerad hormonbehandling minskar risken att återfå vegetativa besvär jämfört med tvärt avbrytande. Studien är nu avslutad och resultaten kommer bland annat att presenteras vid SFOG-mötet i Skövde av Lotta Lindh-Åstrand.

SK-kurs i Infertilitet och endokrinologi har under de senaste åren hållits i Umeå med Marie Bixo som ansvarig. Hon lämnar nu över stafettpippen till annan ansvarig i Endokrin-Arg.

Nästa stora projekt för Endokrin-Arg är en ny Arg-rapport om hormonbehandling i klimakteriet. Den senaste kom 1998 och det har varit en omvälvande utveckling sedan dess. Endokrin-Arg har nu för avsikten att skriva en rapport som vilar på internationella slutsatser men utifrån svenska förhållanden. Arbetet är redan i full gång. Vid det senaste mötet hade vi bland annat en intressant diskussion om lokal östrogenbehandling till bröstcancerpatienter med Charlotta Dabrosin, gyn-onkolog från Linköping som var särskilt inbjuden till mötet.

TUMÖR-ARG (Gynekologisk tumörkirurgi med cancervård)

Ordförande: Christer Borgfeldt

Sekreterare: Agneta Axelsson

Ca 20 gynekologer och gynonkologer har medverkat vid höst- och vårmötena i Uppsala och Stockholm. Mötesprotokollen finns utlagda på Tumör-ARGs hemsida.

Handläggning av HPV vaccination, "Högriskstudien för endometrie cancer " (NSGO,EORTC studie), erfarenheter av robotassisterad laparoskopisk tumörkirurgi, ovarialcancerkirurgi i fast track modell, handläggning av intraperitoneal kemoterapi vid ovarialcancer, psykologiska aspekter efter behandling av cervikal dysplasi har varit ämnen som diskuterats vid mötena.

Utarbetandet av Nationella riktlinjer för olika cancergrupper pågår och diskussion har förts inom Tumör-ARG och kontakter tagits med SoS och Gyn-onkologernas förening för att enas om utarbetande av nationella riktlinjer för behandling av endometrie cancer.

ULTRA-ARG (Ultraljudsdiagnostik)

Ordförande: Elisabeth Epstein

TF Sekreterare: Anna Lindqvist

Arbetsgruppen har haft 3 möten under 2007, i Stockholm, Göteborg och Örebro samt två möten hittills under 2008, i Stockholm samt i Lund. Nästa möte sker i Göteborg 29/9.

Antalet deltagare vid mötena har varierat mellan 9 – 21 st.

Uppföljningen av SBU-rapporten om tidig fosterdiagnostik har tagit stor del av arbetsgruppens möten. Efter att SBU-rapporten presenterades dec 2006 har Ultra-ARG deltagit i ett arbetsmöte 30 januari 2007 med temat "Tidig fosterdiagnostik" tillsammans med den nybildade gruppen Etik-ARG. Ståndpunkten att CUB ska erbjudas till alla efter ett informerat val, oavsett var i landet man bor, har genomsyrat gruppens arbete.

Gruppen har författat ett remissyttrande till SFOG angående Socialstyrelsens "Förslag till riktlinjer för tidig fosterdiagnostik".

Arbetet med det nya utbildningskonceptet för ultraljudsdiagnostik inom gynekologi och obstetrik fortsätter. Två baskurser för ST-läkare har givits, april 2007 och 2008. I kursen ingår en skriftlig examination. För att bli examinerad krävs

dessutom handledd träning på hemmaplan, praktisk examination av handledaren samt att en loggbok innehållande 30 definierade fall godkänns av kursledningen. Endast ett fåtal av kursdeltagarna har hittills skickat in sina loggböcker. Ultra-ARG

har dessutom lanserat en handledarkurs i ultraljudsdiagnostik inom obstetrik och gynekologi. Denna kurs är tänkt att underlätta handledarskapet för de läkare som ansvarar för den praktiska undervisningen. Kursen är praktiskt inriktad. Handledarna ges själva möjligheten att examineras i basal obstetrisk och gynekologisk undersökningsteknik. Första kursen gick i Stockholm i januari 2007.

Kursen i Lund våren -08 fick ställas in p.g.a. för få anmälda. Kursen ges igen våren -09 i Lund. Fortsatt arbete pågår med att förbättra detta utbildningskoncept ytterligare. ARG rapporten om Obstetriskt ultraljud utkom i början av 2008. Vi arbetar vidare med frågor omkring digital bildlagring, en fråga som hör ihop med utbildning och kvalitetssäkring samt säkerhetsaspekter.

HEM-ARG (Hemostasrubbingar)

Ordförande: Pelle Lindqvist
Sekreterare: Eva Östlund

Hem-ARG består av cirka 20 medlemmar och har under 2007 haft tre möten där vi planerat och genomfört en efterutbildningskurs i Hemostasrubbingar inom obstetrik och gynekologi. Kursen genomfördes i form av internat under 3 dagar i Stockholm. Kursen var mycket uppskattad. Ny kurs planeras i september 2009 på Marstrand.

Vi har också förberett och planerat revidering av ARG rapporten från 2004. Nya kapitel som planeras ingå är postpartumblödning samt habituella aborter. Föreläsningar har också genomförts för att informera om riktlinjer utarbetade av Hem-ARG bland annat när det gäller behandling och profylax vid tromboemboliska sjukdomar i samband med graviditet och gynekologi.

VULV-ARG (Vulva)

Ordförande: Ingela Danielsson
Sekreterare: Karin Nina Bohm-Starke

Mötesprogram. VULV-ARG har ca 40 mer eller mindre aktiva medlemmar, och brukar ha ett höst- och ett vårmöte.

På **höstmötet** som hölls på Danderyds sjukhus i november -07 övertog Nina Bohm-Starke posten som sekreterare och webb-master efter Karin Edgardh. Till mötet var våra nordiska kollegor med intresse för vulvafrågor inbjudna och två kollegor ifrån både Danmark och Norge hade slutit upp. De informerade om sin verksamhet och om olika forskningsstudier. Bl.a . redogjorde Christina Damsted Petersen för en pågående randomiserad dubbel blind studie med Botox behandling av kvinnor med vulva vestibulit. Karin Edgardh och Rolf Kirschner rapporterade från vulvakliniken vid Rikshospitalet i Oslo. Även ett par svenska studier avrapporterades och diskuterades. Ett par medlemmar från föreningen, som deltagit i den internationella vulvaföreningens kongress i Alaska, gav en livfull rapport därifrån.

Vårmötet inställdes framför allt p.g.a. att ordförande och sekreterare tillsammans med Olle Frankman arbetade intensivt med att färdigställa **SFOG-kursen i vulvasjukdomar** som gick första veckan i maj -08 i Mariehamn och på båtresan fram och tillbaka till Mariehamn. Intresset för kursen var stort och endast ca hälften av de sökande kunde beredas plats. Kursen var som helhet mycket uppskattad, men trots detta har vissa ändringar gjorts i programmet för nästa kurs som planeras att hållas i Stockholmsområdet i maj 2009.

Disputationer

Tre medlemmar i vulva-ARG har disputerat under 2007:

- Sophia Ehrström, Karolinska Institutet, Danderyds sjukhus: Aspects on chronic stress and glucose metabolism in women with recurrent vulvovaginal candidiasis and in women with localized provoked vulvodynia
- Ulrika Johannesson, Karolinska Institutet, Danderyds sjukhus: Combined oral contraceptives – Impact on the vulvar vestibular mucosa and pain mechanisms.
- Maria Engman, Linköping Universitet, Västerås sjukhus: Partial vaginismus - definition, symptoms and treatment

För nästa verksamhetsår planeras ett höst- och ett vårmöte i Stockholm. Vi kommer att fortsätta att presentera, ta upp och diskutera olika aktuella ämnen inom vulvaområdet. Alla intresserade är välkomna! Mer info finns på vår hemsida!

ENDOMETRIOS-ARG (Endometriosis)

Ordförande: Matts Olovsson
Sekreterare: Margita Blomberg

Vår ARG-rapport "Endometriosis" färdigställdes i samband med ett internt 15-17 november 2007. Den är nu tryckt och distribuerad. Mottagandet har varit positivt. Under det gångna året hade vi åtta arbetsmöten under perioden september 2007 till augusti 2008. Vi arbetar för närvarande med att nå olika målgrupper för att på ett så tidigt stadium som möjligt fånga upp de kvinnor som har endometriosis. Vi har föreläst för ungefär 700 skolsköterskor på deras årliga riksmöte 18 april, 2008. Vår föreläsning rönt mycket stort intresse och var mycket uppskattad. I samband med ungdomsmottagningarnas årliga riksmöte i Visby den 9 maj föreläste vi för ungefär 600 läkare, barnmorskor och annan personal från landets ungdomsmottagningar. Under 2008 planerar vi att föreläsa för allmänläkarna på deras årliga möte. Vi arbetar med guidelines och har färdigställt sådana som kommer att distribueras till skolläkare, skolsköterskor, ungdomsmottagningar och allmänläkare. Syftet med dessa är att de skall bli bättre på att identifiera framförallt yngre kvinnor som möjligen har endometriosis och utläsa hur de bör handläggas. Vi arbetar även med guidelines för gynekologer. Vi har kontaktat ansvariga för olika hemsidor där endometriosis på ett eller annat sätt avhandlas, tex Internetmedicin.se för att hjälpa dem att förbättra informationen. Vi kommer under det kommande året att arbeta med vår egens hemsida. Vi planerar en SFOG-kurs till september 2009 med titeln "Endometriosis – fördjupningskurs" och vi kommer att vända oss till specialister i Obstetrik & Gynekologi som handlägger kvinnor med endometriosis. Vi har artiklar på gång i barnmorskornas tidskrift "Jordemodern" samt skolsköterskornas tidskrift. Under det kommande året kommer vi att arbeta för att "Centers of excellence" etableras på kliniker där förutsättningar för detta finns. Dessa skulle utgöra resurscentra för andra kliniker. Dessa centra skulle kunna omfatta olika kompetensområden för att förbättra handläggningen av framför allt de svårare fallen av endometriosis. Vidare skulle detta sätt att arbeta ge bättre förutsättningar för klinisk forskning.

EVIDENS-ARG (Evidensbaserad medicin)

Ordförande: Kerstin Nilsson
Sekreterare: Annika Strandell

Antal medlemmar: 24

EvidensARG har som syfte att främja evidensbaserad medicin inom SFOG i allmänhet och att utgöra ett stöd för övriga AR-grupper i synnerhet. Verksamheten har under det senaste året begränsats till utbildningsaktiviteter beskrivna nedan.

Utbildningsaktiviteter:

Fortbildningskursen i evidensbaserad obstetrik och gynekologi

Fortbildningskursen som har arrangerats årligen sedan 2001 (med undantag av år 2007 då kursen gavs som en fördjupningskurs) ges i år i oktober 2008 i Göteborg. Kursen har hittills kunnat ges med fullt deltagarantal men antalet sökande förefaller minska något. Sannolikt finns dock fortsatt utrymme för kursen under kommande år. Planering pågår för att engagera nya kursledare/kursorter.

Stöd till AR-grupper.

Evidens-ARG utgör en resurs för övriga AR-grupper och kan erbjuda visst stöd till grupper som arbetar med rapporter.

I begränsad omfattning har ordförande och sekreterare deltagit även i lokala möten vid kliniker eller andra regionala sammanhang.

SFOG-veckan

Evidens-ARG har under SFOG-veckan alltsedan starten i Falun anordnat en workshop i kritisk litteraturgranskning. Workshopen kommer att anordnas återigen under SFOG-veckan i Skövde med inriktning på kritisk granskning av interventionsstudier respektive systematiska översikter/meta- analys.

EvidensARG:s framtid:

Hur länge det finns behov av att ha en särskild AR-grupp för evidensbaserad obstetrik och gynekologi bör diskuteras. För närvarande har EvidensARG svårt att utveckla verksamheten pga få aktiva medlemmar. Framtida inriktning och organisationsform kommer att diskuteras under hösten 2008.

ETIK-ARG

Ordförande: Ulf Högberg

Sekreterare: Inger Björn

Under året har Ulf Högberg varit ordförande och Inger Björn sekreterare. Claudia Bruss valdes i augusti 2007 till vice ordförande, och i juni 2008 till ordförande. Lotti Helström valdes i januari till sekreterare efter Inger Björn. Etik-ARG har 10-tal aktiva medlemmar, och ytterligare medlemmar på mailinglistan. Etik-ARG har representation från OGU, Ultra-ARG, Fert-ARG, Endometriosis-ARG, Vulva-ARG, MÖL-gruppen, FARG. Under året har gruppen haft fyra medlemsmöten med 6-10 deltagare.

Etik-ARG har under året fortsatt att formulera sitt uppdrag kring linjerna:

- a) diskussionsforum internt inom SFOG
- b) bollplank för övriga ARG-grupper
- c) remissinstans för styrelsen
- c) initiativtagare till etisk genomlysning/vägledning av aktuella fall och frågeställningar
- d) aktivt deltagande vid SFOG-veckorna
- e) resurs för internutbildning i verksamheten
- e) bidra till samhällsdebatten.

I november hade vi ett utbildningsinternat på Ersta sjukhus under ledning av Dr Mikael Sandlund, psykiatriker och ansvarig för etikundervisningen vid läkarlinjen vid Umeå universitet. Vid internatet diskuterade vi etisk konsekvensanalys och övade på två fall som Fert-ARG önskade synpunkter på. Fallen återremitterades sedan till Fert-ARG.

Etik-ARG gick i januari ut med en förfrågan till samtliga ARG-grupper. Från Ultra-ARG inkom två fall som sedan ingick i etik-seminarierna för den fjärde SFOG-veckan (Skövde).

Etik-ARG har som remissinstans för styrelsen kommit med skriftliga synpunkter på Socialstyrelsens förslag till "Riktlinjerna för fosterdiagnostik" i september 2007 (Etik-ARG och SFOGs styrelse har under året enträget hört med Socialstyrelsen som ännu i augusti 2008 inte kommit med nytt förslag som utlovats eller färdiga riktlinjer.

Etik-ARG har diskuterat etiken om kejsarsnitt på moderns önskan. Elsa-Lena Ryding har nu skrivit en etisk vägledning "Förslag till vägledning angående kejsarsnitt på kvinnans begäran" (Medlemsbladet 2/2008).

Etik-ARG har diskuterat frågan om gömda flyktingar möjligheter till obstetrisk och gynekologisk vård och bidragit till SFOGs skriftliga synpunkter till Socialutskottets ledamöter i april 2008.

World Medical Association har en pågående omarbetning av Helsingforsdeklarationen om etiska regler för forskning. Etik-ARG har diskuterat och inlämnat skriftliga synpunkter på det nya förslaget.

FIGOs etiska kommittén inom utkommer med "guidelines" (http://www.figo.org/about_ethics.asp), vilka fortlöpande omarbetas. Inom Etik-ARG har vi diskuterat och arbetar med synpunkter på:

- Guidelines Regarding Informed Consent.
- Anencephaly and Organ Transplantation
- HPV Vaccination and screening to Eliminate Cervical Cancer
- Ethical Framework for Gynecologic and Obstetric Care
- Ethical Aspects Concerning Termination of Pregnancy Following Prenatal Diagnosis
- Violence Against Women
- Surrogacy
- Ethics of hymenoplasty

Etik-ARG har en fortlöpande revision av sin hemsida med målsättningen att den ska kunna enkelt ge länkar till FIGO, bibliotek, lästips och etisk vägledning.

MM-ARG (Mödra-Mortalitet)

Ordförande Ajlana Mulic-Lutvica

Sekreterare: Sissel Satvedt

Mödradödlighet i Sverige är bland de lägsta i världen. Vilka är då de kvinnorna som trots allt dör i samband med graviditeten och varför dog de? Kan det finnas potential för att lära sig från dessa fall? Det har länge funnits ett behov för en mer strukturerad samlad kunskap angående mödradödlighet. SFOG- s styrelse har givit incitament för bildandet av en ny Arbets- och Referensgrupp för Mödra-mortalitet (MM-ARG). Ett konstituerande möte för gruppen hölls den 6 mars 2008. MM-ARG representeras av erfarna obstetriker, ST-läkare i Obst & Gyn, specialistläkare med anknytning till EPC, barnmorskor och anestesiologer. Ajlana Mulic-Lutvica från kvinnokliniken i Uppsala utsågs till ordförande och Sissel Saltvedt från Södersjukhus i Stockholm valdes till sekreterare.

Syftet

1. Få ökad kunskap om orsaker till mödradöd i Sverige och på sikt kunna följa trender i utvecklingen.
2. Identifiera systemfel och framförallt undvikbara orsaker.
3. Minska undvikbara fall av mödradödlighet/morbiditet.
4. Återkoppla resultat och slutsatser till hälso- och sjukvården.
5. Föreslå åtgärder till förbättring av hälso- och sjukvårdsinsatser för gravida.
6. Stimulera till ett tvärprofessionellt arbete

Uppgifter för ARG-gruppen

1. Systematisk analysera och beskriva varje enskilt fall av graviditetsrelaterad död.
2. Sammanställa resultatet från föregående års dödsfall i en rapport som redogörs i samband med SFOG-veckan och i SFOGs Medlemsblad.
3. Koordinera data med Socialstyrelsens register (EpC, MFR, dödsorsaksregistret samt ICD-10-registret med O-diagnoser) för att få en så sann uppfattning möjligt om antalet fall.

4. Sprida nyvunnen kunskap via Läkartidningen, Jordemorden och SF Anestesi tidskrift.

Arbetsätt

Gruppen skickar ett utskick till verksamhetschefer (VC) vid samtliga 46 kvinnokliniker i början av året. Verksamhetschefen där dödsfallet inträffar ansvarar för att journalhandlingar inkluderande yttranden och eventuell händelseanalys avidentifieras och skickas till SFOGs kansli. VC tillfrågar anhöriga om samtycke. SFOGs kansli registrerar handlingarna med nummer kopplat till avsändare, arkiverar de i en mapp i ett låsbart skåp och kopierar dem vid behov till arbetsgruppen. Kopiorna måste kvitteras före utlämning, - och efter avslutat arbete lämnas de tillbaka. Kopiorna får inte kopieras vidare och får inte lämnas över till personer utanför gruppen. Även egna gruppens medlemmar som inte deltog vid möte och inte kvitterat handlingarna får inte kopior i efterhand. Aktivt deltagande på möten eftersträvs och är en förutsättning för att säkerställas sekretess runt fallen. Alla medlemmar läser igenom journalhandlingarna från samtliga dödsfall, men 2-5 personer delar på ansvaret för ett fall som föredras och sammanställs inför hela gruppen. Därefter gruppen analyserar fallen och gör en bedömning utifrån ett strukturerat protokoll. Alla fall som skickas in från VC granskas på samma sätt, oavsett när de inträffat i förhållande till graviditeten, och även de som skett senare än 42 dagar efter avslutad graviditet. Protokollet vi använder är en modifiering av den danska motsvarigheten. Den danska maternella auditgrupp har utarbetat protokollet med stöd av UK CEMACH som har mer än 50 år erfarenhet i ämnet. Att använda samma protokoll som danska kollegor är en långsiktig ambition i syfte att utveckla ett nordiskt samarbete liknande det i England.

Den 23 maj 2008 hade MM-ARG sitt andra möte i Stockholm. De fem dödsfall från år 2007 som inkommit till SFOG kansliet har analyserats och bedöms. Troliga dödsorsaken identifierades och klassificerades enligt protokollet. Gruppen identifierade dessutom suboptimala faktorer i förloppet och lyfte fram viktiga "lessons to be learned". Ett symposium om "Mödradöd – globalt och i Norden" kommer att hållas i samband med SFOG-veckan i Skövde. Professor Staffan Bergström kommer att prata om mödradödlighet i globalt perspektiv. Doktor Birgita Bødker kommer att berätta om uppföljningen av mödradödlighetsarbetet i Danmark. De fem svenska fallen från år 2007 skall också presenteras och diskuteras.

Framtidsambitioner:

Symposium är bara ett frö för ett tänkt nordiskt samarbete där samlad kunskap om mödradödsfall från alla nordiska länder analyseras och publiceras i rimliga tidsintervaller (3- eller 5-års).